

Jolanta WOJCIECHOWSKA

Uniwersytet Łódzki

Karolina RECZYŃSKA

Absolwentka Uniwersytetu Łódzkiego

KONKURS AGROTURYSTYCZNY „ZŁOTA GRUSZA” W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM WYDARZENIEM DLA JEGO KREATORÓW I GŁÓWNYCH „AKTORÓW”

Wstęp

Konkursy na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne są organizowane w naszym kraju już od połowy lat 90. minionego stulecia zarówno na szczeblach lokalnych, regionalnych, jak i krajowym. Wywierają one różny wpływ na wielu płaszczyznach społeczno-gospodarczych, co jednak jest mało zbadane przez naukę. Celem autorek jest pokazanie, jak na gospodarstwa agroturystyczne i ich właścicieli wpływa wydarzenie, jakim jest uczestnictwo w regionalnym konkursie oraz prezentacja oceny tego wydarzenia.

Przedmiotem analizy jest konkurs o nazwie „Złota Grusza” odbywający się w województwie łódzkim. Materiał analityczny został zaczerpnięty z pracy magisterskiej (RECZYŃSKA 2013), do której w 2012 r. zostały wykonane badania diagnostyczne. Obejmowały one m.in. wywiady przeprowadzone z 31 uczestnikami czterech edycji konkursu (od 2009 do 2012 r.), co

stanowi 54% ogółu uczestników, którzy dostali się na drugi etap. Źródłem analizy były ponadto katalogi poświęcone uczestnikom i gospodarstwom agroturystycznym biorącym udział w wymienionych edycjach.

Niniejsza praca prezentuje wyniki badań empirycznych i ma zdiagnozować to, jakim wydarzeniem jest konkurs dla jego kreatorów (organizatorów) i głównych „aktorów”, czyli właścicieli gospodarstw agroturystycznych. Zasadnicza treść opracowania obejmuje cztery zagadnienia. Pierwsze dotyczy form i zasad konkursu, drugie prezentuje uczestników, ich społeczny profil i motywy udziału. Trzecie zagadnienie odnosi się do zmian dokonanych w gospodarstwach agroturystycznych, które są wynikiem uczestnictwa w konkursie, a czwarte – oceny wydarzenia oraz wpływu konkursu na jego uczestników.

Forma i zasady konkursu „Złota Grusza”

Po raz pierwszy konkurs „Złota Grusza” został zorganizowany w 2009 r., a do 2014 r. odbyło się sześć jego edycji. Pomysłodawcami i organizatorami byli pracownicy Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. W tym departamencie narodziła się idea i nazwa konkursu oraz tu odbywają się wszystkie prace związane z coroczną organizacją i przeprowadzeniem edycji, począwszy od przygotowania uchwały dla Zarządu Województwa Łódzkiego po wydanie katalogów. W pracach tych pomagają również pracownicy Departamentu Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki tegoż Urzędu. Celem organizatorów konkursu jest wyłonienie w danym roku najlepszego gospodarstwa agroturystycznego w województwie łódzkim, ale także promocja gospodarstw agroturystycznych oraz turystyki na obszarach wiejskich, ponadto propagowanie nowych form wypoczynku i kreowanie przyjaznego wizerunku wsi w województwie.

Część organizacyjna konkursu polega m.in. na zaplanowaniu terminu składania zgłoszeń i podaniu go do wiadomości publicznej. Informacja ta zamieszczana jest w kilku miejscach. W pierwszej kolejności jest zaprezentowana na stronie internetowej www.ksow.lodzkie.pl oraz w „Biuletynie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Łódzkiego”, który jest kwartalnikiem wydawanym w nakładzie 10 000 egzemplarzy przez Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Łódzkiego. Biuletyn jest rozprowadzany do wszystkich gmin wiejskich i miej-

sko-wiejskich województwa. Ponadto zostaje wystosowana prośba do Lokalnych Grup Działania z terenu województwa o umieszczenie informacji na ich stronach internetowych. Do roku 2012 korzystano również z telewizji jako kolejnego środka przekazu informacji i dokonywano zakupu spotu w programie regionalnym TVP3. Rezygnacja z tej formy informowania nastąpiła po konsultacjach z uczestnikami dotychczasowych edycji konkursu, którzy stwierdzili, że o „Złotej Gruszy” dowiedzieli się z innych źródeł aniżeli telewizja. W 2012 r. w departamencie podjęto decyzję o listownym powiadamianiu właścicieli gospodarstw agroturystycznych. Uznając, że w województwie łódzkim nie ma rzetelnego spisu takich gospodarstw, samodzielnie opracowano ich listę, posługując się danymi z Internetu, zwłaszcza ze stron Łódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach i agroturystycznych stowarzyszeń, których jest sześć. Zdaniem organizatorów konkursu, właśnie dzięki listownym powiadomieniom w 2012 r. zgłosiło się aż 12 właścicieli obiektów, dotychczas niebiorących w nim udziału.

Konkurs przebiega dwuetapowo. Pierwszy etap to eliminacje, w których uczestnicy przysyłają swoje zgłoszenia, wypełniając odpowiednie formularze, tzn. „Arkusze zgłoszenia gospodarstwa do konkursu” oraz „Oświadczenie o wyrażeniu zgody na udział w konkursie”. Spośród nadesłanych zgłoszeń komisja konkursowa wyłania maksymalnie 30 gospodarstw, które przechodzą do półfinału, czyli drugiego etapu. Następnie komisja przeprowadza w terenie wizytację zakwalifikowanych gospodarstw. Trwa ona nie dłużej niż 45 minut i polega na tym, że najpierw właściciel oprowadza po swoim obiekcie, a następnie udziela odpowiedzi na pytania komisji. Podczas wizytacji oceniane są: urządzenie i estetyka gospodarstwa, oferta i komfort wypoczynku gości, możliwość wyżywienia, przeprowadzone inwestycje służące działalności agroturystycznej oraz forma promocji. W celu ujednolicenia odpowiedzi i przyznawania im właściwych punktów została opracowana karta oceny gospodarstwa, którą komisja wypełnia na miejscu.

Komisję konkursową powołuje Marszałek Województwa Łódzkiego w liczbie pięciu osób, które wybierają ze swojego składu przewodniczącego i sekretarza. W skład komisji wchodzi przedstawiciele czterech departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, tj. Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich; Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki; Rolnictwa i Ochrony Środowiska oraz Promocji i Współpracy Zagranicznej.

Regulamin konkursu opracowany dla pierwszej edycji ulegał w kolejnych pewnym zmianom. Do 2012 r. do konkursu mogli przystąpić tylko właściciele czynnych gospodarstw rolnych oraz prowadzący usługi agroturystyczne w ramach pozarolniczej działalności. Od 2013 r. uwzględniono również właścicieli obiektów turystyki wiejskiej. Ważnym warunkiem uczestnictwa (od pierwszej edycji) jest potwierdzenie zgłoszenia gospodarstwa agroturystycznego lub obiektu noclegowego turystyki wiejskiej do ewidencji obiektów noclegowych na terenie gminy, o których mówi art. 35 *Ustawy o usługach turystycznych z dnia 29.08.1997* (Dziennik Ustaw z 2004 r., Nr 223, poz. 2268 ze zm.).

Regulamin konkursu przewiduje także pewne wyłączenia dotyczące uczestnictwa, np. do konkursu nie może przystąpić gospodarstwo bądź obiekt, które:

- zajęło pierwsze miejsce w poprzednich edycjach;
- nie zakończyło inwestycji lub remontu związanych z usługami turystycznymi;
- jest nowym gospodarstwem, które jeszcze nie było odwiedzane przez turystów;
- podlega kategoryzacji.

Należy zaznaczyć, że w czterech pierwszych edycjach obowiązywało tylko pierwsze wymienione wyżej wyłączenie.

Od roku 2010 rywalizacja pomiędzy gospodarstwami przebiega w dwu kategoriach, czyli gospodarstwa agroturystycznego i gospodarstwa agroturystycznego tradycyjnego. Do pierwszej kategorii kwalifikują się gospodarstwa, dla których działalność agroturystyczna jest jedynym lub dominującym źródłem dochodu. Natomiast do drugiej kategorii zaliczane są gospodarstwa, gdzie dominuje działalność rolnicza, zaś agroturystyka jest dodatkowym źródłem dochodu.

Komisja przyznaje nagrody pieniężne za zajęcie I, II i III miejsca oraz wyróżnienia. Zwycięzcom wręczane są ponadto statuetki „Złotej Gruszy”. Nagrody pieniężne w 2010 r. były w wysokości: 3000 zł (I miejsce), 2000 zł (II miejsce) i 1000 zł (III miejsce), a w 2011 r. uległy podwyższeniu do 5000 zł (I miejsce), 3000 zł (II miejsce) i 2000 zł (III miejsce).

Po zakończeniu każdej edycji konkursu wydawany jest katalog. Umieszczone są w nim oferty wszystkich gospodarstw biorących udział w danej edycji. Od 2012 r. katalog nosi tytuł *Wczasy pod gruszą w Łódzkiem*, zaś wcześniej co roku tytuły ulegały zmianom. Pierwszy był zatytułowany *Katalog Gospodarstw Agroturystycznych uczestników konkursu na najlepsze gospodarstwo województwa łódzkiego w roku 2009*, następny – *Katalog uczestników*

wojewódzkiego konkursu na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne „Złota Grusza”, a kolejny – Katalog uczestników wojewódzkiego konkursu na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne „Złota Grusza”.

Dalszym zamysłem organizatorów konkursu jest wytyczenie „Szlaku Złotej Gruszy Województwa Łódzkiego”, opatrzonej logo statuetki „Złota Grusza”. Szlak ten ma być marką wysokiej jakości agroturystycznych gospodarstw w województwie łódzkim.

Portret i motywy udziału uczestników w konkursie „Złota Grusza”

W badaniach ankietowych wzięło udział 31 osób, w tym 22 kobiety i dziewięciu mężczyzn. Liczby te potwierdzają fakt, że głównie kobiety zajmują się prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych. W literaturze pisze o tym m.in. J. BUKRABA-RYLSKA (1993), która analizuje pracę kobiet zaangażowanych w agroturystykę jako organizatorek wypoczynku gości, w tym także ich role jako kucharek czy sprzątaczek. Z kolei J. WOJCIECHOWSKA (2009) podkreśla większe uczestnictwo kobiet aniżeli mężczyzn w szkoleniach przydatnych do prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego. Przykłady te w pewien sposób tłumaczą fakt, że kobiety zajmujące się agroturystyką wykazują większe zainteresowanie uczestniczeniem w konkursach aniżeli płęć męska.

Wśród ankietowanych najwięcej (15) było osób w wieku 51–60 lat i powyżej 60 lat (5), w większości były to kobiety (17). Osób liczących więcej niż 41 lat było 24, natomiast poniżej 30 lat zaledwie dwie. Dane te potwierdzają obawy głoszone przez samorząd branży agroturystycznej¹, że działalnością agroturystyczną zajmują się głównie starsze pokolenia i że obserwuje się zbyt małe zainteresowanie młodych ludzi. Problem ten jest dostrzegalny także w innych krajach, np. w Niemczech, jednak tam podejmowane są działania interwencyjne².

W badanej grupie średnia liczba osób przypadająca na gospodarstwo domowe wyniosła 3,4. Ich rodziny były przeważnie dwu-, cztero- i trzy-

¹ O potrzebę zainteresowania młodych rolników działalnością agroturystyczną apelują członkowie Zarządu Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej co najmniej od XIV Sympozjum Agroturystycznego, który odbył się w 2011 r.

² Na VI Agrotourtravel w Kielcach (2014 r.) mówiła o tym E. Loock, przedstawicielka Bayerische Landesanstalt für Landwirtschaft.

osobowe, co potwierdziło 25 respondentów. Model rodziny pięcio- i siedmioosobowej wskazało pięciu ankietowanych. Wśród nich była też jedna osoba samodzielnie prowadząca agroturystyczne gospodarstwo. Ankietowani legitymowali się przeważnie wykształceniem średnim (15) lub wyższym (12). Wykształcenie rolnicze posiadało siedem osób. Większość respondentów (20) przyznała, że umie posługiwać się językiem obcym; na pierwszym miejscu deklarowali znajomość angielskiego, a zaraz za nim rosyjskiego i niemieckiego. Przynależność do stowarzyszeń bądź organizacji wspierających agroturystykę w województwie łódzkim potwierdziło 23 respondentów.

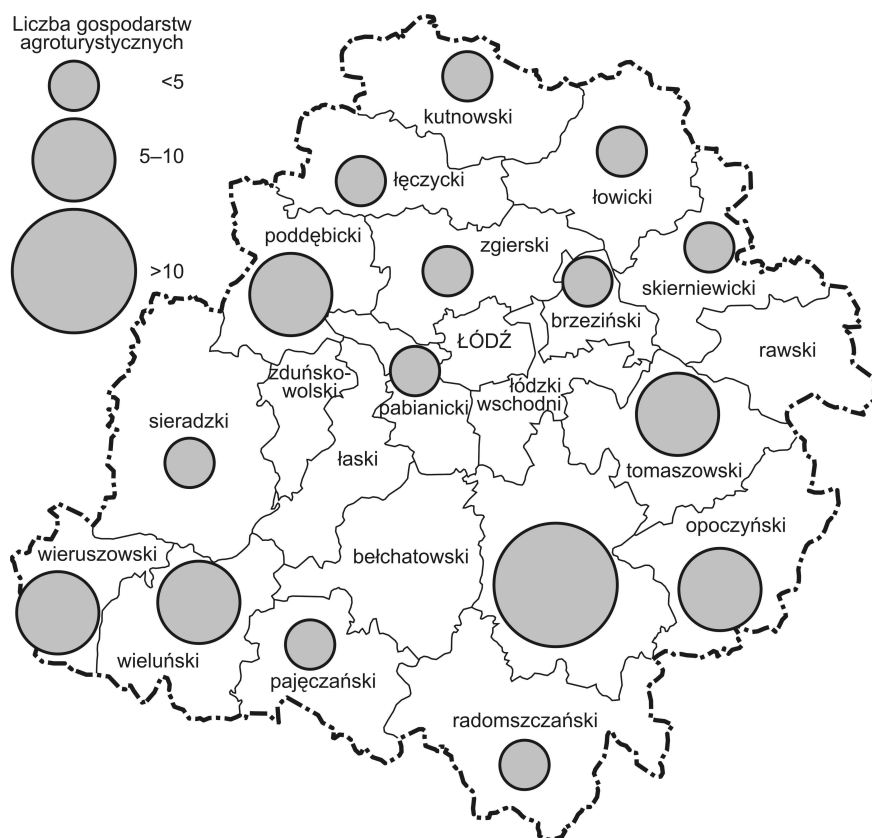
Uczestnicy konkursu pochodzili przede wszystkim z powiatu piotrkowskiego (12 obiektów) oraz wieruszowskiego, wieluńskiego, opoczyńskiego, tomaszowskiego i poddębickiego (rys. 1). Ich gospodarstwa agroturystyczne zostały zlokalizowane na atrakcyjnych turystycznie obszarach województwa łódzkiego, przede wszystkim wzdłuż dolin rzecznych Pilicy i Warty oraz na terenach leśnych. Średnia powierzchnia tych gospodarstw wyniosła 11,77 ha, ale mediana, czyli wartość środkowa – 7 ha. Rozbieżność wskaźników wynika z dużego zróżnicowania powierzchni; największe gospodarstwo liczyło 68 ha, a najmniejsze 1,3 ha.

Duża część respondentów (13) stwierdziła, iż działalnością agroturystyczną zajęła się ze względów ekonomicznych, czyli chęci pozyskania zarobku. Dla 10 respondentów ważne były możliwości wykorzystania w biznesie miejscowych walorów przyrodniczych. Niektóre osoby (5) wskazały, że zajęły się agroturystyką z powodu namowy rodziny lub znajomych oraz w celu utrzymywania kontaktu z ludźmi (cztery osoby). Żaden z respondentów nie podał przyczyn założenia gospodarstwa agroturystycznego w związku z możliwością pozyskania na ten cel dofinansowania ze środków Unii Europejskiej.

W różny sposób ankietowani uzyskali wiadomość o konkursie „Złota Grusza” i możliwościach wzięcia w nim udziału. Ponad połowa otrzymała informację bezpośrednio od organizatora konkursu, czyli z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. Sześć osób uzyskało informację z Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach. Raczej do niewielu informacja ta dotarła ze stowarzyszenia agroturystycznego (3 osoby), z Internetu (3) lub telewizji (1).

W wywiadach zapytano uczestników o motyw udziału w konkursie. Prawie połowa odpowiedziała, że dostrzegła w nim możliwość wypromowania własnego gospodarstwa agroturystycznego. Spora część ankietowanych (8) stwierdziła, że dla nich takim motywem uczestniczenia była moż-

liwość konfrontacji swoich pomysłów z innymi gospodarzami. Pewna część respondentów (5) przyznała, że uległa namowom członków rodziny lub znajomych. Dwie osoby wskazały, że dla nich decyzja ta była „motywacją do pracy związanej z gospodarstwem agroturystycznym”.

Rysunek 1. Zróżnicowanie powiatów województwa łódzkiego według liczby gospodarstw agroturystycznych uczestniczących w czterech edycjach konkursu „Złota Grusza” (2009–2012)

Źródło: opracowanie własne na podstawie katalogów

Zaprezentowany profil uczestników pokazuje, że są to osoby, które same specjalnie raczej nie zabiegały o udział – po prostu otrzymały informację o konkursie, jednak świadomie zdecydowały się na uczestnictwo. Zasadniczym powodem udziału w tym wydarzeniu nie była jednak szansa

zdobycia przez nich nagrody, a raczej korzyści drugoplanowe, takie jak: promocja swojego gospodarstwa agroturystycznego oraz konfrontacja z innymi uczestnikami, dzięki czemu mogli pozyskać nowe pomysły dla dalszej działalności.

Zmiany w gospodarstwach agroturystycznych wynikające z uczestnictwa w konkursie

Analiza oferty gospodarstw agroturystycznych (w liczbie 57) zamieszczonych w katalogach wydanych po każdej edycji konkursu od 2009 do 2012 r. pokazuje, że charakteryzują się one nieco innym wizerunkiem aniżeli pozostałe gospodarstwa agroturystyczne w województwie łódzkim czy nawet kraju. Można sądzić, że ten ich „własny” wizerunek jest w dużej części wynikiem uczestnictwa w konkursie „Złota Grusza”. Odnacza się przede wszystkim tym, że działalność agroturystyczna jest prowadzona przez cały rok. Zaledwie sześć gospodarstw funkcjonuje wyłącznie w sezonie letnim, tj. od maja do września. Wielu autorów podkreśla w literaturze raczej odwrotność sytuacji dla większości regionów w kraju (m.in. BEDNAREK-SZCZEPAŃSKA 2007, PRZEBÓRSKA 2007, SNARSKI 2011).

Kolejną cechą jest to, że ponad 90% analizowanych gospodarstw agroturystycznych posiada pełną ofertę dla swoich gości, czyli właściciele oferują zarówno nocleg, wyżywienie, jak też atrakcje na terenie obiektu lub w najbliższej okolicy (tab. 1). Wskaźnik ten w skali Polski J. WOJCIECHOWSKA (2009) oszacowała znacznie niżej. Stwierdziła, że pełną ofertę agroturystyczną posiada około 15–20% gospodarstw.

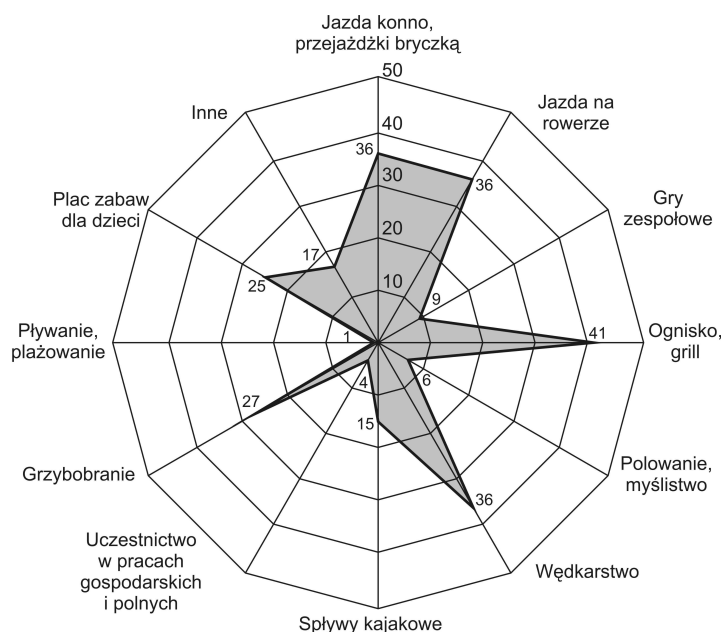
Tabela 1. Typy oferty gospodarstw agroturystycznych uczestniczących w konkursie „Złota Grusza” w edycjach z lat 2009–2012

Typ oferty	Składowe oferty	Liczba gospodarstw	%
Zasadnicza	Tylko nocleg	0	0
Podstawowa	Nocleg + wyżywienie	0	0
Pełna	Nocleg + wyżywienie + atrakcje	52	91
Niepełna	Tylko atrakcje / tylko wyżywienie / wyżywienie + atrakcje lub nocleg + atrakcje	5	9
Razem		57	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie katalogów oraz za J. WOJCIECHOWSKĄ (2009).

Struktura oferty noclegowej badanych obiektów również wykazuje swoiste cechy. Najczęstsza liczba oferowanych do wynajmu pokoi występuje w dwóch przedziałach, tj. od 3–4 (w 26 gospodarstwach) oraz od 5–6 (w 25 gospodarstwach). Obiekty posiadające 1–2 pokoje są tylko trzy. Jeszcze mniej jest takich, które mają od 7–8 pokoi, bo zaledwie dwa, a gospodarstwa, w których jest więcej niż 9 pokoi nie występują w analizowanej grupie. Liczba miejsc noclegowych jest uwarunkowana liczbą oraz wielkością pokoi. W gospodarstwach najczęściej było przygotowanych dla gości od 6 do 10 miejsc noclegowych (34%), 11–15 (34%) albo 16–20 (18%). Średnia liczba miejsc noclegowych w analizowanych obiektach wyniosła 14. Wszystko to wskazuje na kameralne warunki wypoczynku turystów, którymi mogą być zazwyczaj pojedyncze lub co najwyżej dwie–trzy zaprzyjaźnione rodziny.

Należy też podkreślić, że lepsze jest przystosowanie badanych gospodarstw agroturystycznych dla osób niepełnosprawnych. Całkowity dostęp dla takich osób pod względem technicznym zapewnia około 30% gospodarzy i drugie tyle – dostęp częściowy.

Rysunek 2. Rodzaje atrakcji oferowanych w gospodarstwach agroturystycznych uczestniczących w konkursie „Złota Grusza” (2009–2012)
Źródło: katalogi poszczególnych edycji konkursu

Rysunek 2 przedstawia rodzaje atrakcji oferowanych gościom w agroturystycznych gospodarstwach. Najczęściej były to miejsca przygotowane pod ognisko i grill – w 41 obiektach. Jazdę na rowerze oferowano w 36 gospodarstwach, podobnie możliwość wędkowania oraz jazdy konnej, ewentualnie przejażdżki bryczką. W dalszej kolejności właściciele proponowali grzybobranie (27), spływy kajakowe (15), gry zespołowe (9), polowanie/myślistwo (6) oraz uczestnictwo w pracach gospodarskich i polnych (4). Place zabaw dla dzieci posiadało 25 gospodarstw. Ogólnie atrakcje te należy uznać raczej za standardowe, ale na podkreślenie zasługuje fakt większego ich kumulowania w jednym obiekcie, przeciętnie po pięć, co stanowi kolejną cechę omawianych gospodarstw.

Wskaźnik ten można porównać z gospodarstwami agroturystycznymi w Szwajcarii, ogólnie uznawanymi pod względem oferty za atrakcyjne. Z analizy szwajcarskiego katalogu z 2007 r. wynika, że oferują one po kilka usług oraz atrakcji dla turystów, a zdecydowana większość, czyli 69% (z ogółu 372), oferuje 5–8 rodzajów. Tylko po kilka gospodarstw charakteryzuje się zarówno niewielką liczbą usług, tj. do dwóch, jak i dużą – 11–12 (WOJCIECHOWSKA 2011). Z porównania tego wynika, że polskie gospodarstwa agroturystyczne wynagradzane w konkursach mają ofertę porównywalną w ujęciu statystycznym do przeciętnego gospodarstwa w Szwajcarii.

W 2012 r. gospodarstwo agroturystyczne, które oferowało 10 różnych atrakcji, tj. „Gościniec nad Prosną” w powiecie wieruszowskim, zdobyło 1. miejsce w omawianym konkursie. Drugie miejsce zajęło gospodarstwo posiadające dziewięć atrakcji – „Ponikła” w powiecie opoczyńskim, a trzecie przypadło gospodarstwu oferującemu osiem atrakcji. Można więc przypuszczać, że liczba atrakcji miała znaczący wpływ na wynik konkursu.

Podczas badań ankietowych respondentom zadano kilka pytań dotyczących zmian, jakich dokonali w swoich obiektach w związku z uczestnictwem w konkursie. Jedno z pytań dotyczyło kwestii poszerzenia przez nich dotychczasowej oferty usług turystycznych. Większość respondentów (21) odpowiedziała, że dokonała takiego działania, jako przykłady wymieniali: organizację kuligów, przejażdżki bryczką, budowę placu zabaw, zakup dodatkowego sprzętu sportowo-rekreacyjnego, umożliwienie wędkowania. Prawie $\frac{1}{3}$ gospodarzy nie poszerzyła oferty o dodatkowe usługi lub atrakcje.

Kolejne pytanie dotyczyło inwestycji przeprowadzonych w gospodarstwie, które stanowią wynik uczestnictwa w konkursie „Złota Grusza”. Większość ankietowanych (20) stwierdziła, że po konkursie podejmowano różne inwestycje na rzecz rozwoju agroturystycznej działalności. Najczęś-

ciej inwestowano w rozbudowę obiektu, zarówno budynków, jak i najbliższego otoczenia, a także w jego rekreacyjno-wypoczynkowe wyposażenie. Celem tych inwestycji była chęć podniesienia standardu agroturystycznego gospodarstwa, a także zwiększenie liczby miejsc noclegowych. Zadano również pytanie, czy udział w konkursie przyczynił się do zwiększenia liczby turystów w ich gospodarstwach. Zdania były podzielone, prawie połowa respondentów (14) stwierdziła, że nie zaobserwowała zwiększonej liczby turystów, a druga część (14) odnotowała wzrost. Pozostali (3) odpowiedzieli: „trudno powiedzieć”. Kolejne pytanie niejako weryfikowało poprzednie, gdyż dotyczyło kwestii zwiększenia się przychodów z turystyki jako efektu uczestnictwa w konkursie. Większe dochody odnotowało 15 respondentów, a 12 nie stwierdziło takiej zmiany.

Należy uznać, że uczestnicy konkursu dokonali wiele różnych zmian w swoich agroturystycznych gospodarstwach, które przyczyniły się do zbudowania własnego *image* tych obiektów, cechującego się ponadprzeciętnymi wartościami jego składowych.

Ocena wydarzenia oraz wpływu na jego uczestników i kreatorów

W latach 2009–2012 do czterech edycji konkursu ogółem przystąpiły 92 osoby, z tego 57 przeszło do drugiego etapu. Do jednej edycji przeciętnie zgłaszały się 23 osoby, do pierwszej przystąpiło 21 osób, drugiej – 26, trzeciej – 21 i czwartej – 24. Z grupy tej ponad połowa uczestników wzięła udział w konkursie jeden raz, pozostali po dwa lub trzy razy. Cztery razy wzięło udział tylko jedno gospodarstwo agroturystyczne („Golice” w powiecie poddębickim).

Podczas czterech edycji konkursu zostało nagrodzonych 21 właścicieli gospodarstw agroturystycznych, łącznie w pierwszej i drugiej kategorii. Ogółem pierwszych miejsc przyznano siedem, podobnie drugich i trzecich (tab. 2). Ponadto w pierwszej edycji konkursu (2009 r.) przyznano pięć wyróżnień. Wśród nagrodzonych uczestników byli mężczyźni, kobiety oraz małżeństwa (tab. 2). W omawianych edycjach pierwszego miejsca nie zajęły jednak kobiety, przypadło ono czterokrotnie mężczyznom i trzykrotnie małżeństwom. Niemniej wśród laureatów znalazło się osiem kobiet i sześciu mężczyzn. Kobiety zajmowały głównie II i III miejsca.

Laureaci pochodzili z dziewięciu powiatów województwa łódzkiego, najliczniej z piotrkowskiego (5), wieluńskiego (3), skierniewickiego (3) i wierszowskiego (2). Pojedyncze nagrodzone gospodarstwa reprezentowały powiaty: brzeziński, pabianicki, sieradzki, tomaszowski i zgierski. Laureaci przeważnie zajmują się agroturystyką od około 10 lat. Większość uruchomiła działalność w pierwszej połowie lat 2000., ale wśród nich jest kilka osób świadczących usługi agroturystyczne już od drugiej połowy lat 90. ubiegłego wieku lub całkiem niedawno, bo od 2009 r. Ich bagaż doświadczeń jest więc zróżnicowany, a czas nie stanowi tu wyznacznika otrzymania nagrody. Okazuje się, że ci, którzy dopiero zaczęli ten biznes, mają już osiągnięcia. Przykładem może być gospodarstwo „Synowcówka” położone w powiecie zgierskim, które zostało otwarte dla gości w 2009 r., a rok później jego właściciele (małżeństwo) zdobyli II miejsce w konkursie „Złota Grusza”, zaś w 2011 r. – pierwsze.

Tabela 2. Laureaci czterech edycji konkursu „Złota Grusza” (2009–2012)

Laureaci	Liczba laureatów			Ogółem
	I miejsce	II miejsce	III miejsce	
Kobiety	0	4	4	8
Mężczyźni	4	1	1	6
Małżeństwa	3	2	2	7
Ogółem	7	7	7	21

Źródło: katalogi poszczególnych edycji konkursu.

Niektóre z prezentowanych danych warto odnieść do szerszej skali, np. do województwa. Pod względem liczby gospodarstw agroturystycznych oraz miejsc noclegowych poczynawszy od lat 90. XX w. województwo łódzkie zajmowało w kraju raczej końcowe pozycje. Według rankingu sporządzonego przez J. WOJCIECHOWSKĄ (2009, s. 140) w 2002 r. przypadły mu następujące miejsca: 12. – co do liczby kwaterodawców, 14. – obiektów noclegowych, 13. – miejsc noclegowych, 14. – skategoryzowanych obiektów i 7. co do liczby stowarzyszeń agroturystycznych. W rankingu sporządzonym przez J. SIKORĘ (2012) województwo łódzkie wraz z lubuskim i opolskim zajęły trzy ostatnie miejsca w kraju (w wymienionej kolejności), jeśli idzie o liczbę gospodarstw agroturystycznych.

Dostępne źródła dotyczące agroturystycznej bazy noclegowej w województwie łódzkim podają mocno zróżnicowane dane, zarówno odnośnie do liczby oraz struktury danych, jak i do ich aktualności. Portal turystyczno-krajoznawczy województwa łódzkiego www.ziemialodzka.pl, finansowany i prowadzony przez Urząd Marszałkowski w Łodzi, zamieszcza ustandaryzowane informacje o 218 gospodarstwach agroturystycznych, natomiast Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach na swojej stronie internetowej www.lodz-bratoszewice.pl podaje listę 114 gospodarstw. Rozbieżność jest więc duża i wręcz zadziwiająca. Dotychczas ośrodki doradztwa rolniczego, uchodzące za bardzo wiarygodne źródła danych, informowały o zdecydowanie większej liczbie obiektów agroturystycznych, w przeciwieństwie do innych publicznych informatorów. Obecnie sytuacja jakby się odwróciła.

Brak jednolitych i sprawdzonych danych utrudnia przeprowadzenie statystycznej oceny omawianego wydarzenia. Jeśli uwzględnimy liczbę 114 gospodarstw agroturystycznych, to wskaźniki określające uczestnictwo w konkursie „Złota Grusza” będą o wiele korzystniejsze, aniżeli dla bazy liczącej 218 gospodarstw. W pierwszym przypadku można uznać, że w ciągu czterech edycji co piąte gospodarstwo agroturystyczne w województwie łódzkim zostało laureatem, jeśli przyjmie się jednokrotne uczestnictwo w konkursie. W przypadku liczby 218 gospodarstw, wynagrodzone zostało co dziesiąte. Pierwszy wskaźnik jest więc korzystniejszy i sugeruje, że w województwie łódzkim potencjalny turysta w dużym stopniu może trafić do obiektu będącego laureatem omawianego konkursu. Jeśli przyjmie się drugą bazę danych (218), wówczas wskaźnik jest mniej korzystny. Jednak większa liczba obiektów sprzyja większej rywalizacji między nimi zarówno na poziomie pierwszego, jak i drugiego etapu konkursu, a to sugeruje lepszy ich standard, wyposażenie albo więcej atrakcji.

Opinie ankietowanych (31) na temat dostrzeżonych przez nich plusów oraz minusów wynikających z uczestnictwa w konkursie pozwalają na dokonanie oceny tego wydarzenia na płaszczyźnie społeczno-kulturowej. Po stronie plusów na pierwszym miejscu respondenci wymieniali możliwość promowania swojego gospodarstwa (16 wskazań). W następnej kolejności wskazywali na zdobywanie „motywacji do działania” (5 osób), a w dalszej – „chęć poznania innych uczestników konkursu” (3 osoby). Pojedyncze odpowiedzi dotyczyły takich wskazań, jak: „chęć porównania z innymi gospodarstwami” i „zdobycie nagrody”. Jeden respondent nie dostrzegł żadnych plusów uczestnictwa w konkursie „Złota Grusza”. Negatywnych

aspektów nie zauważyło 23 respondentów, ale sześciu stwierdziło, że takie są. Poniżej warto przytoczyć przykłady ich argumentacji:

1. „Zastrzeżenie natury organizacyjnej, brak kategoryzacji – różnorodne obiekty do oceny”.
2. „Mało rzetelna ocena, nieprzyjemna wizyta komisji (grupa urzędników); brak wśród nich osób, które znają się na agroturystyce, a katalog to kolejna niepotrzebna broszurka”.
3. „Komisja powinna wyżej oceniać nowatorstwo, wkładany wysiłek w prowadzenie [agroturystyki], kultywowanie wiejskich tradycji, [utrzymywanie] harmonii z otoczeniem i przyrodą”.

Przytoczone wypowiedzi były sporadyczne. W większości uczestnicy byli pozytywnie nastawieni do udziału w konkursie oraz dobrze ocenili go pod względem pozyskanych dla siebie korzyści. Można dodać, że największą zaletą konkursu jest to, że wzbudza chęć do czynnego działania oraz rywalizacji – jak się okazuje – w najmniejszym stopniu o miejsce na podium. Uczestnicy cenili go przede wszystkim za możliwość wykorzystania okazji do pokazania i porównania swoich agroturystycznych gospodarstw.

Podsumowanie i wnioski

Konkurs agroturystyczny „Złota Grusza” odbywający się w województwie łódzkim jest młodym wydarzeniem – trwa sześć lat, powoli się rozrasta oraz nabiera prestiżu. Osoby organizujące kolejne edycje dbają, aby co roku coś w nim udoskonalić, wprowadzić coś nowego, atrakcyjnego, przyciągającego nowych uczestników. Zmiany są dokonywane właściwie w każdej edycji i na wszystkich etapach konkursu, począwszy od etapu wstępnego, gdzie określa się regulamin i zasady naboru.

Uczestnicy odbierają konkurs pozytywnie, dostrzegają w nim możliwość wymiany doświadczeń oraz nawiązywania współpracy w zakresie prowadzenia działalności agroturystycznej. Otrzymane nagrody pieniężne przeznaczają na inwestycje związane z agroturystyką. Wachlarz usług turystycznych świadczonych w ich gospodarstwach ulega rozszerzeniu, zwiększają się dochody, niektórzy odnotowują wzrost ruchu turystów.

Gospodarstwa uczestniczące w konkursie wyróżniają się własnym wizerunkiem, jako wynik tegoż uczestnictwa. Przeważnie działają przez cały

rok, oferując wyżywienie i liczne atrakcje, a także przystosowanie obiektu dla turystów niepełnosprawnych.

Przeprowadzona analiza nasuwa kilka szczegółowych wniosków:

1. Informacje o możliwościach uczestnictwa w konkursie powinny być szeroko rozpropagowane, z zaangażowaniem różnorodnych informatorów. Droga bezpośredniego informowania przez zainteresowany departament urzędu być może sprzyja gromadzeniu się wokół konkursu tych samych uczestników.
2. W komisji konkursu nie ma przedstawicieli agroturystycznego lub turystycznego samorządu regionalnego bądź krajowego (np. z Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej czy Regionalnej Organizacji Turystycznej) oraz nauki, jak też dotychczasowych laureatów. Wydaje się, że warto zaproponowane zmiany wprowadzić.
3. Wyłączenie z uczestnictwa w konkursie gospodarstw agroturystycznych posiadających kategorię, powoduje, że stawia się je w sytuacji krzywdzącej, wręcz jest to wyraz piętnowania tego faktu. Mała liczba gospodarstw agroturystycznych w województwie łódzkim posiadających kategorię pozwala niejako na bezkonfliktowe zastosowanie tegoż wyłączenia, co nie oznacza, że tak może być w przyszłości.
4. Katalogi są swoistą dokumentacją corocznych edycji, są źródłem informacji, które mogą być wykorzystywane do statystycznych analiz. Są bardzo dobrym pomysłem, który należy kontynuować. Warto ponadto wprowadzić internetową bazę danych.
5. Przeprowadzone badania ukazują niepokojące symptomy dla agroturystyki, dostrzegane w kraju już od kilku lat, jakim jest brak następców i słabe zainteresowanie młodych rolników.

Na zakończenie należy podkreślić, że opisany konkurs spełnia pozytywną funkcję na bardzo wielu płaszczyznach społeczno-ekonomicznych, także stwarza nowe pole badawcze dla nauki.

BIBLIOGRAFIA

- BEDNAREK-SZCZEPAŃSKA M., 2007, *Promocja w turystyce wiejskiej – działania kwaterodawców na przykładzie wybranych obszarów Lubelszczyzny*, „Czasopismo Geograficzne”, 78(3).
- BUKRABA-RYLSKA I., 1993, *Szanse i bariery aktywizacji obszarów wiejskich przez turystykę*, [w:] K. Duczkowska-Małysz, K. (red.), *Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. W stronę wsi wielofunkcyjnej*, PAN, IRWiR, Warszawa.

- PRZEBÓRSKA L., 2007, *Agroturystyka i turystyka wiejska w wielofunkcyjnym rozwoju obszarów wiejskich Wielkopolski*, [w:] I. SIKORSKA-WOLAK (red.), *Turystyka w rozwoju obszarów wiejskich*, Wyd. SGGW, Warszawa.
- RECZYŃSKA K., 2013, *Konkurs „Złota Grusza” czynnikiem rozwoju gospodarstw agroturystycznych w województwie łódzkim*, praca magisterska pod kier. J. Wojciechowskiej, Wydział Nauk Geograficznych, Uniwersytet Łódzki, Łódź.
- SNARSKI S.J., 2011, *Analysis of the Functioning and Prospects of Development of Agritourism Farms in the Area of the Bialowieza Forest*, [w:] R. Ziółkowski, M. Jalinik (red.), *Cooperation in tourist region*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok.
- SIKORA J., 2012, *Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa.
- WOJCIECHOWSKA J., 2009, *Procesy i uwarunkowania rozwoju agroturystyki w Polsce*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- WOJCIECHOWSKA J., 2011, *Agroturystyka w Szwajcarii*, [w:] B. Włodarczyk (red.), *Turystyka. Księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Profesora Stanisława Liszewskiego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.